ANTIQUITATES MATHEMATICAE
Vol. 17, 2023, p. 53—67
doi: 10.14708/am.v17i1.7055

BIOGRAMY

Stanisław Domoradzki (Rzeszów)

Zofia Pawlikowska-Brożek (1941–2023). Wspomnienie[1]

Streszczenie. Zofia Pawlikowska-Brożek studiowała matematykę na UJ w latach 1958-1963. Zainteresowała się tą dyscypliną za sprawą prof. Zdzisława Opiala (1930-1974), który od końca lat 50. XX w. prowadził badania i wykłady z historii matematyki. W 1970 r. uzyskała stopień doktora nauk matematycznych UJ na podstawie pracy z historii matematyki. W latach 1977-2000 pełniła funkcję przewodniczącej Komisji Historii Matematyki przy Zarządzie Głównym PTM. Działalność Komisji pod Jej kierownictwem miała fundamentalny wkład w tworzenie profesjonalnego środowiska historyków matematyki. Zmarła 25 XI 2023 r.

2010 Klasyfikacja tematyczna AMS (2020): 01A50; 01A55; 01A60.

Słowa kluczowe: środowisko historyków matematyki, pamięć, działalność Komisji Historii Matematyki przy Zarządzie Głównym PTM.

1. Wstęp. W końcu lat 50. XX w. Zdzisław Opial (1930-1974)[2] zainteresował się historią matematyki w Polsce. Wydatnie przyczynił się do tego również „Księgozbiór Kretkowskiego", który znajdował się w Bibliotece Instytutu Matematyki UJ. Pierwsza opublikowana praca Opiala z zakresu historii matematyki dotyczyła naukowych dokonań z teorii liczb przez Jana Brożka (1585-1652), profesora Akademii Krakowskiej (v. Opial (1958)). Uniwersytet Jagielloński zbliżał się do wielkiego jubileuszu 600. rocznicy założenia przez króla Kazimierza Wielkiego Studium Generale, 12 maja 1364 r. Monografie Jadwigi Dianni (1886-1981)(zob. Dianni [2]), prace Zdzisława Opiala (1930-1974) (zob.

[1]Kontynuatorka tworzenia środowiska historyków matematyki w Polsce zapoczątkowanego przez matematyków krakowskich na przełomie lat 50. I 60. XX wieku.

[2]Biograficzne opracowania na temat Zdzisława Opiala napisali: Bielak (1979), Olech (2017), Lasota (1979), Malczak and Pelczar (1979)

Opial (1964, 1965)) przybliżyły rozwój matematyki w Uniwersytecie Jagiellońskim i w Polsce.

Fig. 1: Zofia Pawlikowska-Brożek, Kraków 2012 (Autor zdjęcia: Stanisław Domoradzki)

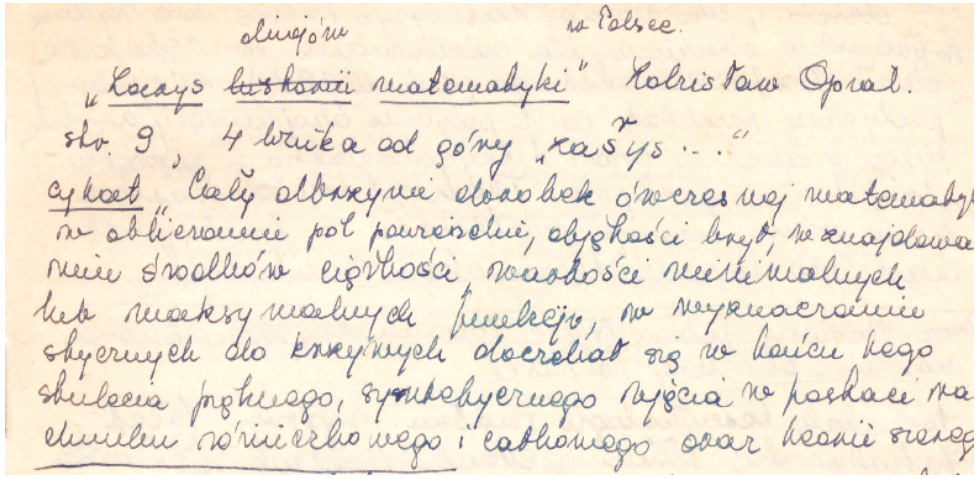
Z okazji jubileuszu UJ zorganizowana była również we Wrocławiu sesja poświęcona historii matematyki polskiej. M.in. prof. Z. Opial przedstawił referat "Stan i potrzeby historii matematyki w Polsce", który po opublikowaniu (Opial [8]) stał się swego rodzaju manifestem dla rozwoju historii matematyki w Polsce. Zofia Pawlikowska-Brożek w swojej działalności naukowej i organizacyjnej realizowała idee swojego Mistrza prof. Opiala. We wspomnieniu o Nim zauważyła:

„Najobszerniejszą pracą z historii matematyki Zdzisława Opiala są „Dzieje nauk matematycznych w Polsce" opublikowane w 1966 r. w „Studiach i Materiałach z Dziejów Nauki Polskiej"."

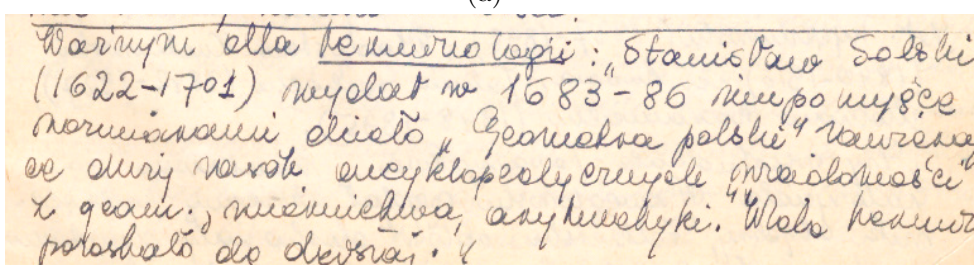
„Ten niezwykle precyzyjnie opracowany rys dziejów matematyki w Polsce stanowi źródło wielu zagadnień, które mogą się stać tematem szerszych badań" (Pawlikowska-Brożek, 1975). W przekazanym mi kilka lat temu mini-archiwum, odnalazłem wypisy Zofii Pawlikowskiej z tego artykułu (zob. Fig. 2).

Zofia Pawlikowska-Brożek uznawała wielkość prof. Opiala i była osobą niezwykle skromną. Odszukane wypisy świadczą, że w sposób wyraźny kontynuowała i to z bardzo dobrymi efektami dążenia prof. Opiala w sprawie intensyfikacji badań nad historią matematyki polskiej.

Zofia Pawlikowska-Brożek, absolwentka matematyki, doktor nauk matematycznych UJ, była pomysłodawczynią i organizatorką szkół historii matematyki w Polsce, długoletnią przewodniczącą Komisji Historii Matematyki przy Zarządzie Głównym Polskiego Towarzystwa Matematycznego (1977-2000), przewodniczącą zespołu ds. przygotowania słownika biograficznego matematyków polskich, cenionym wykładowcą matematyki w AGH w latach 1963-2008. Była osobą prawą, niezwykle utalentowaną, pracowitą i komunikatywną, umiała pracować w wielu zespołach krajowych na rzecz rozwoju historii matematyki, historii nauki.

(a)

(b)

Fig. 2: Notatki Zofii Pawlikowskiej z artykułu prof. Z. Opiala.

Była gorącą zwolenniczką wykładania historii matematyki na uniwersytetach i w wyższych szkołach pedagogicznych. Opublikowała dziesiątki artykułów naukowych, biogramów, artkułów popularyzatorskich, rozdziałów w wydawnictwach zwartych[3]. W artykule odniesiemy do studiów i doktoratu Z. Pawlikowskiej-Brożek, który umożliwił jej zakrojone na szeroką skalę dobre działania na rzecz historii matematyki (zob. Domoradzki [3])

2. Studia i doktorat. Zofia Pawlikowska urodziła się 9 IV 1941 r. w Krakowie, zmarła w Wielmoży (pow. krakowski) w dniu 25 XI 2023 r. Do szkół uczęszczała w Krakowie, do Szkoły Podstawowej nr 13, maturę uzyskała w VI Liceum im. Zofii Nałkowskiej. Następnie w latach 1958-1963 studiowała matematykę na UJ, po czym podjęła pracę naukową - dydaktyczną w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, gdzie była

[3]Prace nad Jej bibliografią trwają, wymagają jeszcze wielu kwerend.

zatrudniona do 2008 r. Kiedy w 1958 r. podjęła starania o przyjęcie

(a) Maturzystka 1958[a]

[a]Archiwum UJ

(b) Studentka V roku[a]

[a]Archiwum UJ

Fig. 3: Zofia Pawlikowska.

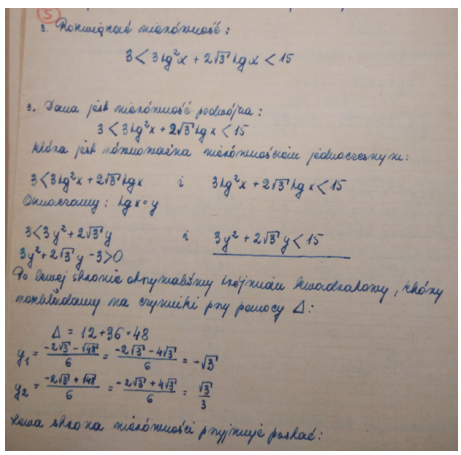
na studia matematyczne na UJ, należało także uzyskać ankietę indywidualną kandydata wypełnioną przez Szkolną Komisję Rekrutacyjną. Zawarta jest w niej jej charakterystyka uwzględniająca przygotowanie ogólne, uzdolnienia, zainteresowania, cechy charakteru. W przypadku Z. Pawlikowskiej komisja w VII LO w Krakowie wyraziła następującą opinię:

„Przygotowanie bardzo dobre, wszechstronne, wybitne zdolności w naukach ścisłych, specjalnie w matematyce. Umysł przejrzysty, bardzo logiczny, przy tym bardzo pracowita, koleżeńska, nadzwyczaj sumienna, przodownica nauki od klasy 8-ej. W klasie 10-ej brała udział w Olimpiadzie Matematycznej [. . .] dochodząc do II stopnia. W kl. 11-ej przesłała prace konkursowe. [...] Opracowała i prowadziła lekcje w swojej klasie i innych na zupełnie dobrym poziomie. Zasługuje na przyjęcie na studia w pierwszej kolejności."[4].

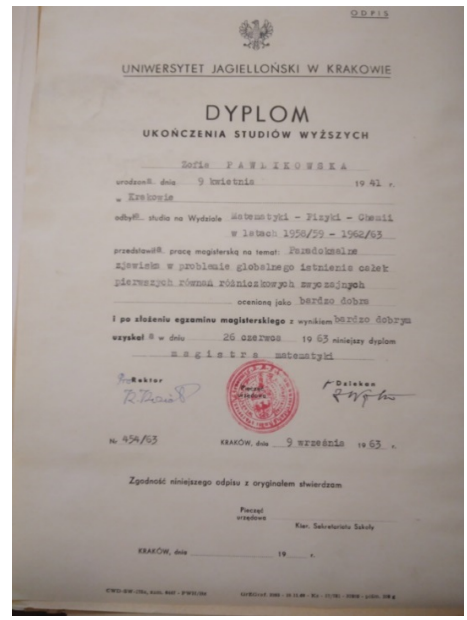
Wymienione cechy maturzystki Zofii Pawlikowskiej stanowiło credo Jej życia: oddanie się nauce, prawość, odpowiedzialność, systematyczność. Przeglądając teczkę studencką moją uwagę zwrócił egzamin wstępny (wynik piątka z minusem) i sposób zapisu rozwiązań przez kandydatkę,

[4]Pisownia oryginalna, żródło: Teczka studencka Archiwum UJ

który jest przejrzysty, perfekcyjnie dopracowany, poszczególne kroki wyjaśnione. Te umiejętności wyniesione ze szkoły połączone z cechami charakteru, które wyżej zostały wymienione zjednywały Jej w przyszłości współpracowników, pomagały też przez długie lata, i to z dobrym skutkiem, kierować Komisją Historii Matematyki przy Zarządzie Głównym PTM.

(a) Fragment egzaminu wstępnego na UJ.[a]

(b) Odpis dyplomu ukończenia studiów[a]

[a]Archiwum UJ, Teczka studencka

[a]Archiwum UJ, Teczka studencka

Fig. 4: Od egzaminu do dyplomu studiów UJ Zofii Pawlikowskiej.

Program studiów (1958-1963), który realizowała Z. Pawlikowska przewidywał następujące egzaminy, w nawiasie imię i nazwisko prowadzącego, nie podaję ówczesnego stopnia, czy tytułu naukowego, zachowana jest kolejność wpisów).

Rok I (sesja letni): Algebra wyższa (Z. Opial), Geometria analityczna (S. Gołąb), Analiza matematyczna (F. Leja).

Rok II (sesja zimowa): Język rosyjski (A. Wiatrowa).

Rok II (sesja letnia): Równania różniczkowe (T. Ważewski), Analiza matematyczna (F. Leja), Fizyka doświadczalna (F. Leś).

Rok III (sesja zimowa): Geometria różniczkowa (S. Gołąb), Rachunek prawdopodobieństwa (M. Krzyżański), Teoria mnogości (S. Łojasiewicz).

Rok III (sesja letnia): Mechanika teoretyczna (J. Szarski), Funkcje analityczne (J. Górski), Topologia (S. Łojasiewicz).

Rok IV (sesja zimowa): Funkcje rzeczywiste (S. Łojasiewicz), Elementy pedagogiki (Grygiel).

Rok IV (sesja letnia): Równania różniczkowe cząstkowe (M. Krzyżański), Logika (K. Pasenkiewicz), Główne zagadnienia marksistowskiej filozofii i teorii rozwoju społecznego (Z. Augustynek).

Rok V (sesja zimowa): Metodyka nauczania matematyki (F. Urbańczyk), Metodyka nauczania fizyki (Garnyk).

Rok V (sesja letnia): Rozwój pojęć matematycznych (Z. Opial).

Od czwartego roku studiów zajmowała się problemami historii matematyki. Pracowała pod kierunkiem prof. Z. Opiala, z którym spotkała się na wykładach już na I roku swoich studiów. Zachowała się w teczce studenckiej opinia prof. Opiala wystawiona dla potrzeb przyznania stypendium naukowego Z. Pawlikowskiej w r.a. 1962/63 .

Bardzo dobre opinie uzyskała również po odbyciu praktyk pedagogicznych w szkole podstawowej w Krakowie i Seminarium Nauczycielskim Starym Sączu. Wymagająca, przyjazna dla uczniów, pedantyczna w zapisie i w przekazie słownym, niesłychanie kulturalna, zawsze przygotowana - to kilka z pozytywnych określeń charakteryzujących przyszłą nauczycielkę. 26 czerwca 1963 r. otrzymała dyplom magistra matematyki (zob. Fig 4b). Pracę magisterską pt. *„Paradoksalne zjawiska w problemie globalnego istnienia całek pierwszych równań różniczkowych zwyczajnych”* przygotowała pod opieką prof. Tadeusza Ważewskiego, recenzentem był prof. Zdzisław Opial. Praca została bardzo dobrze oceniona przez prof. Ważewskiego. Napisał, m.in.
„Praca stanowi bardzo dobre przedstawienie głównych wyników A. Plisia w postaci szkicowej. Autorka podała bardzo staranne opracowanie szczegółów wykazując wielokrotnie wiele inwencji. Załączony rysunek analityczny i model z drutu ilustrują w sposób przejrzysty konstrukcję paradoksalnego przykładu A. Plisia. Ocena bardzo dobry”.
Czytelny podpis Tadeusz Ważewski.
Równie inspirująca ocenę dla magistrantki przedstawił recenzent prof. Z. Opial.

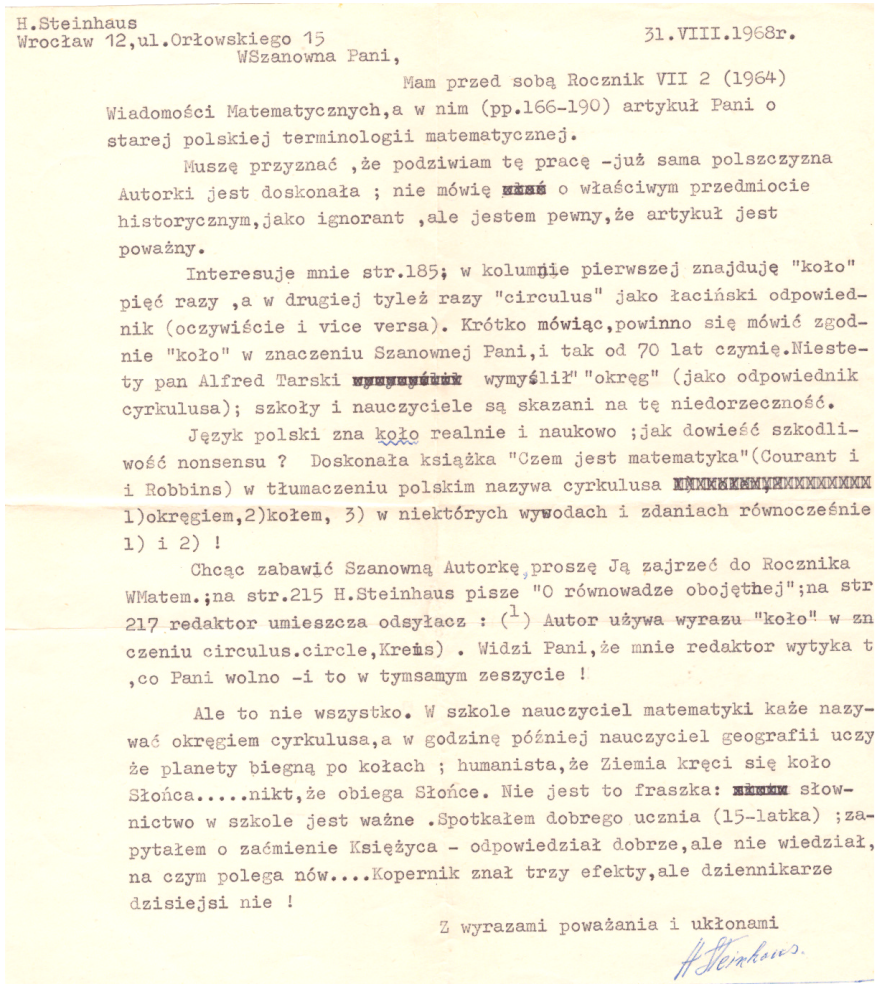
Zofia Pawlikowska-Brożek z wielką atencją odnosiła się do swoich Mistrzów. Kiedy pełniła wspomnianą już długoletnią funkcję pierwszej przewodniczącej Komisji Historii Matematyki przy Zarządzie Głównym

PTM (1977-2000) zależało jej też na zorganizowaniu sesji naukowej mistrzom krakowskiej matematyki S. Zarembie, T. Ważewskiemu. Ubolewała, że wyniki krakowskiej szkoły równań różniczkowych nie są należycie uwypuklone (Domoradzki [3] s. 534).

Pracę dydaktyczną rozpoczęła bezpośrednio po studiach, po wakacjach w 1963 r. w Katedrze Matematyki II AGH, gdzie pracowała do 2008 r. Od IV roku studiów zajmowała się problemami historii matematyki we współpracy z prof. Opialem, czy też pod jego kierunkiem. Bardzo sobie ceniła tę współpracę, z najwyższą atencją całe życie zawodowe wyrażała się o swoim Mistrzu. Na wspomnianej sesji z okazji 600. rocznicy założenia Akademii Krakowskiej w 1964 r. we Wrocławiu zaprezentowała referat „Z historii polskiej terminologii matematycznej". W 1965 r. pełniła zaszczytną funkcję sekretarza Sekcji Matematyki na odbywającym się w Polsce XI Międzynarodowym Kongresie Historii Nauki. W dniach 24–26 sierpnia Kongres obradował w Warszawie, natomiast w dniach 28–29 sierpnia w Krakowie (więcej Pawlikowska [15]). Udział w Kongresie ukierunkował Zofię Pawlikowską na problemy metodologicznie historii matematyki, jej działalność jako sekretarza Sekcji pozwoliła na nawiązanie zagranicznych kontaktów naukowych. Przed otwarciem przewodu doktorskiego opublikowała 6 prac. 5 z nich w „Wiadomościach Matematycznych": [12], [13], [14], [15], [17] i jedną w *„Przeglądzie Geodezyjnym"* [16]. Trzy prace dotyczą polskiej terminologii matematycznej, jedna polskiej terminologii geodezyjnej. Prace nie straciły na aktualności, są dla historii i dydaktyki matematyki niezwykle istotne. Matematycy docenili jej skrupulatność i rzetelność. Poniżej publikujemy list Hugona Steinhausa (Fig. 5) do Z. Pawlikowskiej z 31 VIII 1968 dotyczący pracy ([12]).

Wrocławski ośrodek matematyczny doceniał dokonania prof. Opiala na rzecz historii matematyki. To zainteresowanie miało też duże znaczenie dla otwarcia przewodu doktorskiego mgr Zofii Pawlikowskiej przez Radę Wydziału Matematyki, Fizyki, Chemii UJ na podstawie pracy: *„Adam Adamandy Kochański i jego praca na tle nauki XVII"*. Po złożeniu przepisanych egzaminów uzyskała stopień naukowy doktora nauk matematycznych nadany uchwałą Rady Wydziału Matematyki Fizyki i Chemii z dnia 30 czerwca 1970 r.

W rozprawie Autorka przedstawiła krótką biografię A.A. Kochańskiego, obszernie omówiła jego korespondencję głównie z Leibnizem, prace naukowe matematyczne (z wyjątkiem znanej już wcześniej pracy o kwadraturze koła) i techniczne publikowane w Acta Eruditorum i publikowane jako dodatki do obszernych dzieł innych autorów. Po raz

H.Steinhaus
Wrocław 12,ul.Orłowskiego 15 31.VIII.1968r.

WSzanowna Pani,

Mam przed sobą Rocznik VII 2 (1964) Wiadomości Matematycznych,a w nim (pp.166-190) artykuł Pani o starej polskiej terminologii matematycznej.

Muszę przyznać ,że podziwiam tę pracę -już sama polszczyzna Autorki jest doskonała ; nie mówię [redacted] o właściwym przedmiocie historycznym,jako ignorant ,ale jestem pewny,że artykuł jest poważny.

Interesuje mnie str.185; w kolumnie pierwszej znajduję "koło" pięć razy ,a w drugiej tyleż razy "circulus" jako łaciński odpowiednik (oczywiście i vice versa). Krótko mówiąc,powinno się mówić zgodnie "koło" w znaczeniu Szanownej Pani,i tak od 70 lat czynię.Niestety pan Alfred Tarski [redacted] wymyślił "okręg" (jako odpowiednik cyrkulusa); szkoły i nauczyciele są skazani na tę niedorzeczność.

Język polski zna koło realnie i naukowo ;jak dowieść szkodliwość nonsensu ? Doskonała książka "Czem jest matematyka"(Courant i i Robbins) w tłumaczeniu polskim nazywa cyrkulusa [redacted] 1)okręgiem,2)kołem, 3) w niektórych wywodach i zdaniach równocześnie 1) i 2) !

Chcąc zabawić Szanowną Autorkę,proszę Ją zajrzeć do Rocznika WMatem.;na str.215 H.Steinhaus pisze "O równowadze obojętnej";na str 217 redaktor umieszcza odsyłacz : ([1]) Autor używa wyrazu "koło" w znczeniu circulus.circle,Kreis) . Widzi Pani,że mnie redaktor wytyka t ,co Pani wolno -i to w tymsamym zeszycie !

Ale to nie wszystko. W szkole nauczyciel matematyki każe nazywać okręgiem cyrkulusa,a w godzinę później nauczyciel geografii uczy że planety biegną po kołach ; humanista,że Ziemia kręci się koło Słońca.....nikt,że obiega Słońce. Nie jest to fraszka: [redacted] słownictwo w szkole jest ważne .Spotkałem dobrego ucznia (15-latka) ;zapytałem o zaćmienie Księżyca - odpowiedział dobrze,ale nie wiedział, na czym polega nów....Kopernik znał trzy efekty,ale dziennikarze dzisiejsi nie !

Z wyrazami poważania i ukłonami

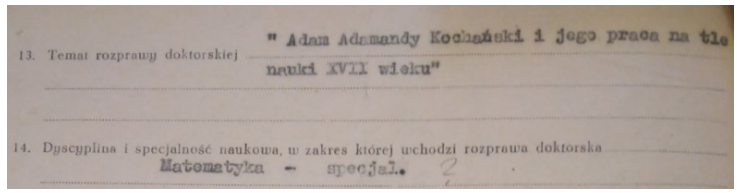
H.Steinhaus.

Fig. 5: List Hugona Steinhausa do Zofii Pawlikowskiej z 31 VIII 1968 r. w sprawie artykułu [12] (z prywatnego archiwum Z. Pawlikowskiej-Brożek przekazanego autorowi)

pierwszy omówiła ważne prace Kochańskiego o kwadratach magicznych. Zrealizowała cel pracy: na tle nauki europejskiej przedstawiła niebagatelny dorobek naukowy Kochańskiego. Szkoda, że praca ta nie ukazała się w języku angielskim, dokonania Kochańskiego w zakresie kwadratów magicznych często są pomijane w pracach przeglądowych na świecie.

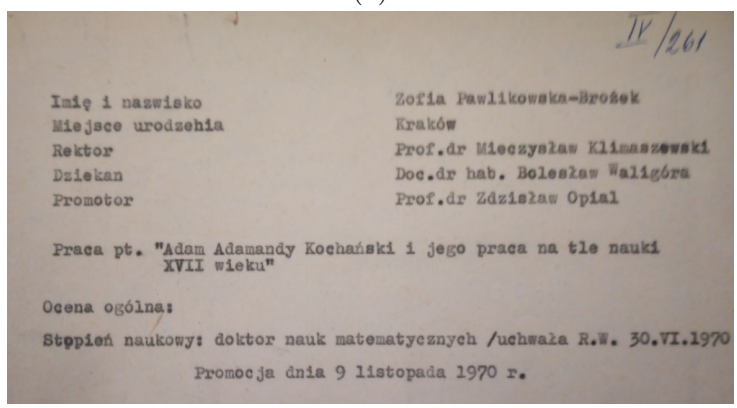
Prześledźmy jak wyglądała cała procedura tego wyjątkowego doktoratu, ze względu na temat związany z historią matematyki. Podobnego doktoratu na UJ nie było od 1970 r.

- Komisję powołano 21 maja 1970 r. przez Radę Wydziału Matematyki, Fizyki, Chemii UJ Komisja w składzie Jacek Szarski –

13. Temat rozprawy doktorskiej " Adam Adamandy Kochański i jego praca na tle nauki XVII wieku"

14. Dyscyplina i specjalność naukowa, w zakres której wchodzi rozprawa doktorska Matematyka - specjal.

(a)

IV/201

Imię i nazwisko Zofia Pawlikowska-Brożek
Miejsce urodzenia Kraków
Rektor Prof.dr Mieczysław Klimaszewski
Dziekan Doc.dr hab. Bolesław Waligóra
Promotor Prof.dr Zdzisław Opial

Praca pt. "Adam Adamandy Kochański i jego praca na tle nauki XVII wieku"

Ocena ogólna:

Stopień naukowy: doktor nauk matematycznych /uchwała R.W. 30.VI.1970

Promocja dnia 9 listopada 1970 r.

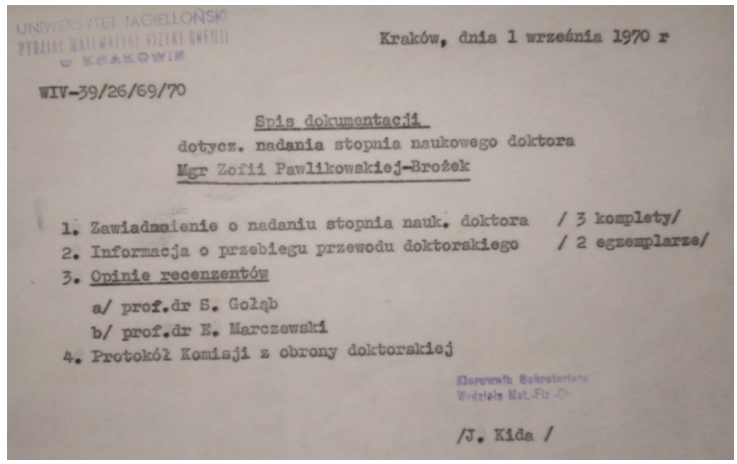
(b)

Fig. 6: Fragmenty pisma do Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego o doktoracie Zofii Pawlikowskiej-Brożek. (Archiwum UJ, Teka doktorska)

przewodniczący, w zastępstwie w/w doc. dr hab. Witold Kleiner, doc. dr hab. Józef Siciak, doc. dr hab. Andrzej Zajtz, doc. dr hab. Zdzisław Augustynek (egzaminator filozofii).

- Data wszczęcia przewodu 11 grudnia 1969 r. Egzaminy doktorskie: 17 lutego 1970, 27 lutego 1970 r.
- Określenie dyscyplin: matematyka i filozofia marksistowska.
- Data złożenia rozprawy doktorskiej dziekanowi 11 grudnia 1969 r.
- Powołanie recenzentów: prof. zw. dr Stanisława Gołąb (UJ), prof. zw. dr Edwarda Marczewskiego (UWr).
- Dopuszczenie do publicznej obrony doktorskiej, data ogłoszenia publicznej obrony 16 czerwca 1970 r. w Dzienniku Polskim nr 141.
- Data publicznej obrony 27 czerwca 1970.
- Data uchwały Rady Wydziału 30 czerwca 1970 r.
- Data przekazania uchwały o nadaniu stopnia doktora nauk matematycznych z dotyczącą dokumentacją do Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego 5 września 1970.

- Promocja doktorska 9 listopada 1970 (v. Fig. 8).

UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI
WYDZIAŁ MATEMATYKI FIZYKI CHEMII
W KRAKOWIE

Kraków, dnia 1 września 1970 r

WIV-39/26/69/70

Spis dokumentacji
dotycz. nadania stopnia naukowego doktora
Mgr Zofii Pawlikowskiej-Brożek

1. Zawiadomienie o nadaniu stopnia nauk. doktora / 3 komplety/
2. Informacja o przebiegu przewodu doktorskiego / 2 egzemplarze/
3. Opinie recenzentów
   a/ prof.dr S. Gołąb
   b/ prof.dr E. Marczewski
4. Protokół Komisji z obrony doktorskiej

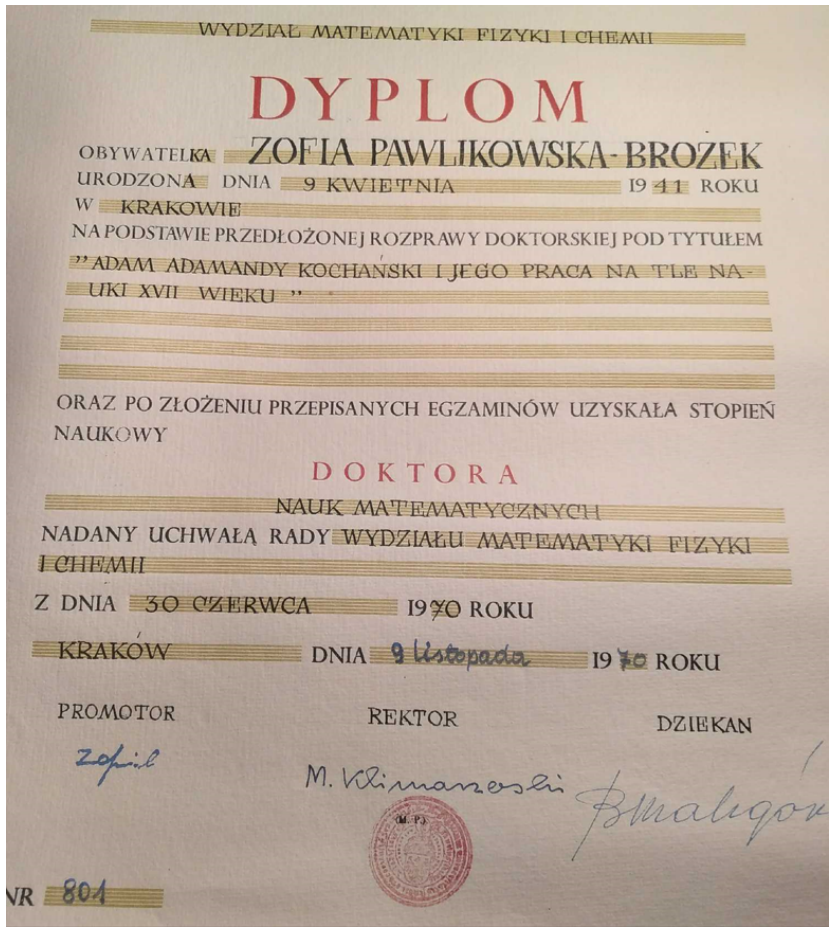
Kierownik Sekretariatu
Wydziału Mat.-Fiz.-Ch.

/J. Kida /

Fig. 7: Ministerstwo wymagało w/w dokumentów w kilku egzemplarzach. Dopiero po ich przyjęciu mogła nastąpić promocja doktorska. (Archiwum UJ, Teka doktorska)

Prof. Gołąb w recenzji doktoratu Zofii Pawlikowskiej zauważył:
„Historia matematyki, a w szczególności historia matematyki polskiej jest dziedziną u nas mało znaną. Dlatego należy z dużym uznaniem powitać ukazanie się pracy doktorskiej z tego zakresu oby była początkiem przełamania niechlubnej tradycji."
Prof. Gołąb uznał pracę za bardzo dobrą i dość szczegółowo ją omówił. Styl pracy jest poprawny odznacza się zwięzłością, właściwą matematykom. Rzeczywiście Zofia Pawlikowska-Brożek słynęła ze zwięzłości stylu. Doświadczyłem tego w czasie kilku dekad współpracy. Nie zawsze podzielam taką opinię, uważam, że niekoniecznie trzeba pisać tylko stylem bardzo zwięzłym i nie komentować paraleli o zagadnieniach pokrewnych, ponieważ może prowadzić historię matematyki do hermetyczności. Praca liczyła 57 stron i co ciekawe nie zaznaczono wtedy specjalności na dyplomie (informacja dla Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego). Dopiero kilkanaście lat później realizowane były doktoraty matematyczne w zakresie historii matematyki (WSP Kraków, Uniwersytet Wrocławski). Z perspektywy widzę, że niewpisanie w dyplomie subdyscypliny historia matematyki było precyzyjnie przemyślane przez Mistrzów krakowskiej matematyki.

Ten dyplom dał Jej prawo zajmowania się historią matematyki, z czego skwapliwie dr Zofia Pawlikowska-Brożek skorzystała. Cieszyła się

WYDZIAŁ MATEMATYKI FIZYKI I CHEMII

DYPLOM

OBYWATELKA ZOFIA PAWLIKOWSKA-BROŻEK
URODZONA DNIA 9 KWIETNIA 1941 ROKU
W KRAKOWIE
NA PODSTAWIE PRZEDŁOŻONEJ ROZPRAWY DOKTORSKIEJ POD TYTUŁEM
"ADAM ADAMANDY KOCHAŃSKI I JEGO PRACA NA TLE NAUKI XVII WIEKU"

ORAZ PO ZŁOŻENIU PRZEPISANYCH EGZAMINÓW UZYSKAŁA STOPIEŃ NAUKOWY

DOKTORA
NAUK MATEMATYCZNYCH
NADANY UCHWAŁĄ RADY WYDZIAŁU MATEMATYKI FIZYKI I CHEMII
Z DNIA 30 CZERWCA 1970 ROKU

KRAKÓW DNIA 9 listopada 1970 ROKU

PROMOTOR REKTOR DZIEKAN

Zofia M. Klimanowski

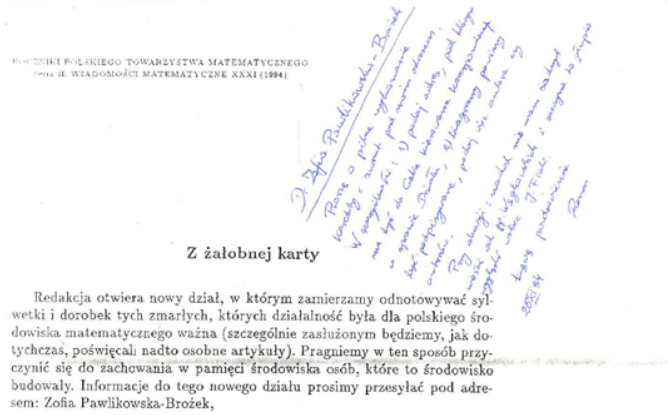
VR 801

Fig. 8: Kopia dyplomu doktorskiego, który przesłała mi dr Zofia Pawlikowskiej Brożek w dniu 29 lipca 2023 (zob. [3])

uznaniem wśród matematyków i historyków nauki. Rozpoczęła owocną współpracę Zakładem Historii Nauki i Techniki PAN.

Prowadziła wykłady z rozwoju pojęć matematycznych na UJ na wzór wykładów prof. Opiala , kierowała Komisją Historii Matematyki przy Zarządzie Głównym PTM, organizowała sesje, okolicznościowe, jak np. sesję poświęconą matematykom lwowskim w dniu 12 grudnia 1981 r.

W 1994 r. wprowadzono w „Wiadomościach Matematycznych" nowy dział „Z żałobnej karty". Publikujemy fragment materiałów do korekty Redaktora „Wiadomości" prof. Romana Dudy do Zofii Pawlikowskiej-Brożek z prośbą o korektę. Przez kilka lat z powodzeniem i oddaniem prowadziła ten dział (v. Fig. 9). Redaktor prosi o pilne wykonanie korekty, podanie adresu dla korespondencji w sprawie działu. Redakcja we

BIULETYNY POLSKIEGO TOWARZYSTWA MATEMATYCZNEGO
Seria III: WIADOMOŚCI MATEMATYCZNE XXXI (1994)

Z żałobnej karty

Redakcja otwiera nowy dział, w którym zamierzamy odnotowywać sylwetki i dorobek tych zmarłych, których działalność była dla polskiego środowiska matematycznego ważna (szczególnie zasłużonym będziemy, jak dotychczas, poświęcali nadto osobne artykuły). Pragniemy w ten sposób przyczynić się do zachowania w pamięci środowiska osób, które to środowisko budowały. Informacje do tego nowego działu prosimy przesyłać pod adresem: Zofia Pawlikowska-Brożek,

Fig. 9: Kopia notatki Redaktora Wiadomości w sprawie działu „Z żałobnej karty" z mini-archiwum Z. Pawlikowskiej- Brożek) przekazanym autorowi

wstępie do nowego działu zauważyła: *Pragniemy w ten sposób przyczynić się do zachowania w pamięci środowiska osób, które to środowisko budowały.* Jej badania, organizacje szkół, prace nad słownikiem biograficznym matematyków polskich były dedykowane zachowaniu właśnie takiej zbiorowej pamięci matematyków i ich dokonań.

Bibliografia

[1] A. Bielak. Wspomnienie o Zdzisławie Opialu. *Wiadomości Matematyczne*, 21(02):115–121, 1979. ISSN 2543-991X. doi: 10.14708/wm.v21i02.3628. URL https://wydawnictwa.ptm.org.pl/index.php/wiadomosci-matematyczne/article/view/3628. Cytowanie na str. 53.

[2] J. Dianni, *Studium matematyki na Uniwersytecie Jagiellońskim do połowy XIX*, volume VII of *Wydawnictwa Jubileuszowe*, page 235pp. Uniwersytet Jagieloński, Kraków, 1963. Cytowanie na str. 53.

[3] S. Domoradzki. Działalność Komisji Historii Matematyki przy Zarządzie Głównym Polskiego Towarzystwa Matematycznego w latach 1977–2000. *Studia Historiae Scientiarum*, 22:509–540, 2023. doi: 10.4467/2543702XSHS. Cytowanie na str. 55, 59, 63.

[4] A. Lasota. O kilku wynikach naukowych Zdzisława Opiala otrzymanych po roku 1960. *Wiadomości Matematyczne*, 21(02):126–131, 1979. ISSN 2543-991X. doi: 10.14708/wm.v21i02.3630. Cytowanie na str. 53.

[5] J. Malczak and A. Pelczar. Bibliografia prac Zdzisława Opiala. *Wiadomości Matematyczne*, 21(02):131–137, 1979. ISSN 2543-991X. doi: 10.14708/wm.v21i02.3631. URL https://wydawnictwa.ptm.org.pl/index.php/wiadomosci-matematyczne/article/view/3631. Cytowanie na str. 53.

[6] C. Olech. O początkowym okresie twórczości naukowej Zdzisława Opiala. *Wiadomości Matematyczne*, 21(02):121–126, 2017. ISSN 2543-991X. doi: 10.14708/wm.v21i02.3629. Cytowanie na str. 53.

[7] Z. Opial. O pracach Jana Brożka z teorii liczb. *Kwartalnik Historii Nauki i Techniki*, r. 3(4):537—563, 1958. Cytowanie na str. 53.

[8] Z. Opial. Zarys dziejów matematyki na Uniwersytecie Jagiellońskim w drugiej połowie XIX wieku. In S. Gołąb, editor, *Studia z dziejów katedr Wydziału Matematyki, Fizyki, Chemii Uniwersytetu Jagiellońskiego*, volume XV of *Wydawnictwa Jubileuszowe*, page 280pp. Uniwersytet Jagieloński, Kraków, 1964. Także Opial (1965). Cytowanie na str. 54.

[9] Z. Opial. Stan i potrzeby historii matematyki w Polsce. *Rocz. Pol. Tow. Mat., Ser. II, Wiad. Mat.*, 8:65–83, 1965. ISSN 0373-8302. doi: 10.14708/wm.v8i1.2351. Tytuł w j. niemieckim "Stand und Erfordernisse der Geschichte der Mathematik in Polen"jak w Zbl 3242137. Cytowanie na str. 54.

[10] Z. Opial. Zarys dziejów matematyki na Uniwersytecie Jagiellońskim w drugiej połowie XIX wieku. *Rocz. Pol. Tow. Mat., Ser. II, Wiad. Mat.*, 8:25–39, 1965. ISSN 0373-8302. doi: 10.14708/wm.v8i1.2349. Tytuł w j. niemieckim "Abriß der Geschichte der Mathematik an der Jagellonischen Universität in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts"jak w Zbl 3236845. Cytowanie na str. 65.

[11] Z. Opial. Dzieje nauk matematycznych w polsce. *Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej*, 10:137–166, 1966. Nie cytowana.

[12] Z. Pawlikowska. Z historii polskiej terminologii matematycznej (i). *Wiadomości Matematyczne*, 7(2):165–190, 1964. ISSN 2543-991X. URL https://wydawnictwa.ptm.org.pl/index.php/wiadomosci-matematyczne/article/view/2353/2224. Cytowanie na str. 59, 60.

[13] Z. Pawlikowska. Z historii polskiej terminologii matematycznej (ii). *Wiadomości Matematyczne*, 8(1):41–64, 1965. ISSN

2543-991X. URL https://wydawnictwa.ptm.org.pl/index.php/wiadomosci-matematyczne/article/view/2350. Cytowanie na str. 59.

[14] Z. Pawlikowska. Z historii polskiej terminologii matematycznej (iii). *Wiadomości Matematyczne*, 9(1):23–43, 1966. ISSN 2543-991X. URL https://wydawnictwa.ptm.org.pl/index.php/wiadomosci-matematyczne/article/view/2266. Cytowanie na str. 59.

[15] Z. Pawlikowska. XI Międzynarodowy Kongres Historii Nauki. *Wiadomości Matematyczne*, 9(2):257–261, 1967. ISSN 2543-991X. URL https://wydawnictwa.ptm.org.pl/index.php/wiadomosci-matematyczne/article/view/2232. Cytowanie na str. 59.

[16] Z. Pawlikowska. Z historii polskiej terminologii geodezyjnej. *Przegląd Geodezyjny*, 5, 1967. Dodatek do Przeglądu Geodezyjnego z okazji 400. rocznicy wydania Geometrii Grzepskiego. Cytowanie na str. 59.

[17] Z. Pawlikowska. Adam Adamandy Kochański i jego prace matematyczne. *Wiadomości Matematyczne*, 11(1):19–48, 1969. ISSN 2543-991X. URL https://wydawnictwa.ptm.org.pl/index.php/wiadomosci-matematyczne/article/view/2100. Cytowanie na str. 59.

Zofia Pawlikowska-Brożek (1941 – 2023)[5]. In Memoriam

Stanisław Domoradzki

Abstract. Zofia Pawlikowska-Brożek studied mathematics at the Jagiellonian University in 1958-1963. Thanks to prof. Zdzisław Opial (1930-1974), who had been conducting research and lectures on the history of mathematics since the late 1950s (1962-1969), she became interested in this discipline. In 1970, she obtained a doctorate in mathematical sciences from the Jagiellonian University on the basis of a thesis on the history of mathematics. In the years 1977-2000, she served as the chairwoman of the Committee for the History of Mathematics at the Main Board of the Polish Mathematical Society. The activities of the Commission under her leadership made a fundamental contribution to the creation of a professional community of historians of mathematics. She died on November 25, 2023.

2010 Mathematics Subject Classification AMS 2020: 01A50; 01A55; 01A60.

Key words and phrases: the community of historians of mathematics, memory, activities of the Committee for the History of Mathematics at the Main Board of the Polish Mathematics Society.

Stanisław Domoradzki
University of Rzeszów
Institute of History, College of Humanities
Al. Rejtana 16c, 35-959 Rzeszów
E-mail: domoradz@ur.edu.pl;stanislawdomoradzki at gmail.com
Communicated by: Krzysztof J. Szajowski

(Zgłoszona: 20 grudnia 2023; Wersja końcowa: 31 grudnia 2023)

[5]Continuator of the creation of a community of historians of mathematics in Poland, initiated by mathematicians from Cracow at the turn of the 1950s and 1960s.